

MUZIKOS MOKYKLŲ PROGRAMINIAI REIKALAVIMAI

MUZIKOS MOKYKLOS PROGRAMINIŲ REIKALAVIMŲ PASKIRTIS

Pateikiami muzikos mokyklos programiniai reikalavimai grindžiami Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu, kitais norminiais teisės aktais. Jie nustato savivaldybės savarankiškai funkcijai priklausančių įstaigų – muzikos mokyklų programinius reikalavimus, apibrėžia valstybinius muzikinio ugdymo kriterijus. Programiniai reikalavimai sudaro sąlygas mokyklos bendruomenės kūrybinei veiklai plėtojant demokratinius santykius, tenkinant moksleivių ugdymosi, gabumų ir kūrybiškumo atskleidimo, saviraiškos poreikius, suteikiant meninę brandą, laiduojant ugdymo tęstinumą meno profilio įstaigose. Reikalavimai numato galimybę mokykloje turėti mokomuosius kolektyvus, vykdyti neformalaus švietimo ir kryptingo meninio ugdymo programas ir projektus siekiant reprezentuoti ir aktyvinti regiono kultūrinį gyvenimą, pedagogų meninę veiklą.

Pateikiami reikalavimai laiduoja šalyje veikiančio muzikos mokyklų tinklo vienovę, ugdymo programų pasiūlą, jų kokybės priežiūrą, galimybę pasirinkti, modeliuoti ir keisti muzikavimo sritį, rengti nacionalinio lygmens mokymo priemones.

PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Muzikos mokykla – specializuota įstaiga, vykdanči muzikinio ugdymo programas ir užtikrinanti ugdymo kokybę, galimybę įgyti kompetenciją.

Meno mokykla – muzikos mokykla, kuri vykdo ir kitų menų (choreografijos, dailės, teatro) kryptingo ugdymo programas.

Meninio ugdymo (moksleivių kūrybos, estetinio lavinimo, laisvalaikio kultūros) centras – įstaiga, vykdanči įvairios paskirties neformalaus meninio vaikų švietimo programas.

Neformalusis švietimas – švietimo veikla vykstanti pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomų kompetencijų įgijimo programas.

Kryptingas ugdymas – bendrųjų meninių gebėjimų, integruojančių įvairias meno sritis, ugdymas, siekiant geresnių įgūdžių tam tikroje meninės veiklos srityje.

Muzikinio ugdymo branduolys – moksleivių meninę raišką ir brandą užtikrinanti rekomenduojamų muzikos dalykų visuma.

Kompetencija – mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.

MUZIKOS MOKYKLOS UGDYMO TURINYS

Muzikos mokykloje mokomi šie moksleivių meninę raišką užtikrinančio muzikinio ugdymo branduolio dalykai:

Muzikos instrumentas arba dainavimas. Pradinio muzikavimo programoje (1-3 mokymo metais) dalykas padeda susipažinti su instrumento (dainavimo) technika, meninės išraiškos priemonėmis, moksleiviui renkantis vieną iš šių muzikos instrumentų (fortepijoną (pianiną), smuiką, violončelę, klasikinę gitarą, akordeoną, kankles, birbynę), dainavimą (solinį, chorinį, estradinį, džiazinį) ir pučiamuosius, mušamuosius arba elektroninius muzikos instrumentus. Pasirinkus pučiamuosius instrumentus pradinio mokomuoju instrumentu rekomenduojama išilginė fleita, individualiai pagal moksleivio brandą pereinant prie kitų medinių (skersinė fleita, obojus, klarnetas ir kt.) ar varinių (trimitas ir kt.) pučiamųjų instrumentų.

Pagrindinio muzikavimo programoje (4-7 mokymo metais) dalykas plėtoja muzikavimo, instrumento technologijos pažinimo ir muzikinės saviraiškos galimybes. Moksleiviai tęsia pasirinkto instrumento studijas arba gali rinktis ir naujus muzikos instrumentus, kaip antai altą, kontrabosą, bosinę gitarą, arfą, vargonus, klavesiną, fagotą, altą, tenorą, baritoną, tromboną, valtorną, saksofoną, tūbą, tenorinę arba bosinę birbynes, skrabalus. Rekomenduojama dalyko programą derinti su mokyklos mokomojo kolektyvo programomis.

Antrasis muzikos instrumentas. Dalyko tikslas – plėtoti muzikos suvokimą, muzikinį komunikabilumą, muzikavimo įgūdžius. Moksleiviai gali rinktis šiuos antruosius instrumentus: fortepijoną, akordeoną, smuiką, gitarą, saksofoną ir kt. Bendru antruoju muzikos instrumentu rekomenduojamas fortepijonas (pianinas). Pagal regiono meninio ugdymo tradicijas ir bendruomenės poreikius moksleiviai gali laisvai pasirinkti ir šiuos instrumentus: armoniką, tradicines kankles, lumzdelį, bandoniją, daudytę, ragus, dūdmaišius, skudučius, bandžą ir kt.

Muzikos rašto ir kultūros pažinimas. Dalyko tikslas – lavinti muzikinę klausą integruojant solfedžio, muzikos kūrinių klausymo ir muzikos istorijos elementus.

Pagrindinio muzikavimo programoje muzikos teorijos ir kultūros pažinimą tęsia solfedžio ir muzikos istorijos dalykai. Nepasirinkusiems šių dalykų moksleiviams rekomenduojama rengti teminius muzikos teorijos ar istorijos projektus arba integruoti muzikos teorijos ir istorijos žinias į pradinio ir pagrindinio muzikavimo programas.

Rekomenduojami šie laisvai pasirenkami specializuoti muzikinio ugdymo dalykai: ritmika (pirmaisiais pradinio muzikavimo programos metais), improvizacija, harmonija (pagrindinio muzikavimo programoje), solinis dainavimas (instrumentinį muzikavimą pasirinkusiems moksleiviams).

MUZIKOS MOKYKLOS PROGRAMŲ PASIŪLA

Muzikos mokyklos moksleiviams siūlo pasirinkti šias programas:

1. Švietimo ir mokslo ministerijos rekomenduojamas ilgalaikis muzikinio ugdymo programos:
  - 1.1. 2 – 3 metų pradinio muzikavimo programą ir ją baigus (1.2.);
  - 1.2. 3 – 4 metų pagrindinio muzikavimo programą.
2. Kitas laisvai pagal regiono meninio ugdymo tradicijas ir bendruomenės poreikius siūlomas ilgalaikis muzikinio švietimo programos:
  - 2.1. 1 – 2 metų ankstyvojo muzikinio ugdymo programą;
  - 2.2. 2 – 4 metų muzikos mėgėjų ugdymo programą;
  - 2.3. 3 – 7 metų chorinės mokyklos programą.
3. Įvairios trukmės kryptingo meninio ugdymo programos:
  - 3.1. kryptingą muzikinį ugdymą meno kolektyvuose (įvairios sudėties ansambliai, chorai, orkestrai);
  - 3.2. trumpalaikis ir ilgalaikis kryptingo meninio ugdymo programos.
4. Bendrojo muzikinio ugdymo programos.

MOKSLEIVIŲ AMŽIUS, UGDYMO TRUKMĖ IR APIMTIS

Pradinio muzikavimo programos gali būti 1, 2 ar 3 metų. Programų trukmė nustatoma atsižvelgiant į moksleivio amžių, brandą, pasirinktą muzikos instrumentą (dainavimo kryptį). Moksleiviui pasirinkus trumpesnę (1 ar 2 metų trukmės) kursą rengiamos individualios programos. Moksleiviams, pasirinkusiems fortepijoną, styginius, medinius pučiamuosius instrumentus, pradinį ugdymą rekomenduojama pradėti iki 8 metų amžiaus. Moksleiviams, pasirinkusiems kitus muzikos instrumentus, pradėti rekomenduojama iki 11 metų amžiaus.

Pagrindinio muzikavimo programos rekomenduojama pradėti moksleiviams, baigusiems pradinio muzikinio ugdymo kursą, iki 12 metų.

Ankstyvasis muzikinis ugdymas gali būti siūlomas 5 -7 metų amžiaus vaikams.

Anksčiau muzikos nesimokiusiems vyresniems nei 14 metų moksleiviams ir suaugusiesiems muzikos mokytis siūloma pagal Muzikos mėgėjų ugdymo programą.

Švietimo ir mokslo ministerijos rekomenduojami pavyzdiniai ugdymo planai apibrėžia minimalų ir maksimalų moksleivio užimtumą. Ypač gabiems moksleiviams, suderinus su steigėju gali būti rengiami individualaus ugdymo planai, išimties tvarka skiriamas didesnis nei numatyta pamokų skaičius.

UGDYMO ORGANIZAVIMAS

Pagrindinėmis muzikos mokyklos programomis laikomos Švietimo ir mokslo ministerijos rekomenduojamos pradinio ir pagrindinio muzikavimo programos. Kitas programos mokykla siūlo atsižvelgdama į moksleivių poreikius, gebėjimus ir brandą.

Pedagogai rengia atskirų muzikos dalykų ir instrumentų bendras arba individualias programas. Šios programos konkretizuojamos rengiant kiekvieno moksleivio muzikavimo programą (repertuarą). Pedagogai gali rengti ir teminius muzikos dalykų planus. Parengtos programos aprobuojamos metodiniuose būreliuose (tarybose) ir tvirtinamos mokyklos direktoriaus.

Pagal Švietimo ir mokslo ministerijos rekomenduojamus pavyzdinius ugdymo planus mokykla rengia atitinkamų muzikos instrumentų (skyrių) ugdymo planus. Mokyklos tarybos aprobuotus ugdymo planus suderinus su steigėju tvirtina mokyklos direktorius. Muzikinis ugdymas vykdomas neišskiriant mokymo lygių.

Moksleivių pasiekimų vertinimas ir atsiskaitymai baigus programą ar jos dalį vykdomi pagal metodiniuose būreliuose numatytą tvarką, aprobuotą mokyklos tarybos ir patvirtintą direktoriaus.

Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyto pavyzdžio pažymėjimai išduodami baigus pagrindinio muzikavimo programas. Mokyklos pažymėjimai išduodami išklausus nors vieną programą ar jos dalį. Pažymėjime turi būti nurodyta mokymosi trukmė, programos pavadinimas, apimtis ir įvertinimas.

Moksleivių komplektavimas (informavimas apie mokykloje teikiamų programų pasiūlą ir ugdymo trukmės bei apimties variantus), dalijimas į grupes ir programų kokybės priežiūra vykdoma pagal mokykloje parengtą ir su steigėju suderintą tvarką.

KRYPTINGAS MUZIKINIS UGDYMAS MOKOMUOSIUOSE KOLEKTYVUOSE

Mokyklos mokomojo kolektyvo tikslas – plėtoti ansamblio ir kolektyvinio muzikavimo, sceninės kultūros, meno interpretacijos ir meninės saviraiškos įgūdžius, siekti demokratiškumo, tarpkultūrinio pažinimo, bendravimo kompetencijos. Mokomojo ansamblio sudėtis nustatoma atsižvelgiant į moksleivių pageidavimus ir mokyklos meninės veiklos programą. Mokomajame kolektyve rekomenduojama bendras moksleivių ir jų pedagogų muzikavimas.

Rekomenduojami šie mokomieji kolektyvai ir juose dalyvaujančių moksleivių skaičius: jaunučių, jaunių, mišrūs chorai (nuo 25 iki 50 moksleivių); styginių, pučiamųjų, akordeonistų, liaudies instrumentų, lengvosios muzikos orkestrai (nuo 15 iki 25 moksleivių), bigbendas, džiazo, popmuzikos, skudučių, kanklių, birbynių, akordeonistų, medinių arba varinių pučiamųjų, jaunesniųjų arba vyresniųjų smuikininkų, violončelininkų ansambliai – (nuo 6 iki 18 moksleivių).

Mokyklos mokomųjų kolektyvų skaičius nustatomas atsižvelgiant į bendrą muzikos skyrių moksleivių skaičių. Vienas moksleivis dalyvauja ne daugiau kaip 2 mokomųjų kolektyvų programose. Mokytojams, grojantiems orkestruose už papildomo pasirengimo reikalaujančias techniškai sudėtingas muzikos kūrinių partijas, gali būti skiriamos 2 savaitinės valandos.

TRUMPALAIKĖS IR ILGALAIKĖS KRYPTINGO MENINIO UGDYMO PROGRAMOS

Programos orientuojamos į kūrybinę ir meninę veiklą, siekiant integruoti meno dalykų ugdymo turinį, skatinti ir plėtoti moksleivių saviraišką, aktyvinti mokyklos meno kolektyvų, pedagogų meninę veiklą, kelti jų profesinį meistriškumą.

Rekomenduojamos šios kryptingo meninio ugdymo programos: ansamblis (folklorinis, senosios muzikos, vokalinis, vokalinis-instrumentinis, kaimo kapela, įvairios sudėties kameriniai klasikinės muzikos ansambliai), pasirengimas jaunųjų muzikos atlikėjų konkursui, kompozicija, aranžuotė, dirigavimas, skaitymas iš lapo, choreografija, trečiasis muzikos instrumentas, integruoti ir kūrybiniai meninio ugdymo projektai, iliustravimas, akompanavimas, balso lavinimas, sceninė raiška.

Užtikrinant moksleivių ugdymosi ir mokyklos meninės veiklos poreikius valandos meninio ugdymo programoms gali būti koreguojamos, taip pat, gali būti sudaromos mobilios grupės.

BENDROJO MUZIKINIO UGDYMO PROGRAMOS

Atsižvelgusi į bendruomenės poreikius ir suderinusi su steigėju muzikos mokykla gali vykdyti ir bendrojo lavinimo muzikinio ugdymo programas (pagilinto muzikos dalyko mokymo, išplėstinio muzikinio ugdymo). Išplėstinio muzikinio ugdymo programa siūloma moksleiviams, baigusiems pagrindinio muzikavimo programą, turintiems muzikinių gabumų, pasiekimų ir pageidaujantiems plėtoti įgytus meninės saviraiškos gebėjimus ir siekti kompetencijos. Išplėstinio muzikinio ugdymo programa yra orientuota į bendrojo lavinimo mokyklos muzikos dalyko išsilavinimo standartų aukštesnį lygmenį.

PAVYZDINIAI MUZIKOS MOKYKLOS UGDYMO PLANAI

Pradinio muzikavimo programa

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2	3
Muzikos instrumentas (dainavimas)	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Muzikos rašto ir kultūros pažinimas	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Antrasis instrumentas	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Laisvai pasirenkami dalykai	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Chorinis dainavimas	0 - 3	0 - 3	0 - 3
Ansamblinis muzikavimas	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Minimalus pamokų skaičius	3	5	5
Maksimalus pamokų skaičius	5	8	8

Pagrindinio muzikavimo programa

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2	3	4
Muzikos instrumentas (dainavimas)	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Solfedis	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Muzikos istorija	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Antrasis instrumentas	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Chorinis dainavimas	0 - 3	0 - 3	0 - 3	0 - 3
Ansamblinis muzikavimas	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Laisvai pasirenkami dalykai	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Minimalus pamokų skaičius	5	5	5	5
Maksimalus pamokų skaičius	9	9	9	9

Atskirų instrumentų (skyrių) ugdymo planai ir mokomųjų dalykų sąrašas modeliuojamas atsižvelgiant į pasirinkto instrumento (fortepijono, styginių, pučiamųjų, liaudies instrumentų, akordeono ir kt.) specifiką.

Numatant dalykų valandas reikia atsižvelgti į tai, kad muzikos instrumento, antrojo instrumento, solinio dainavimo pamokos yra individualios. Kitų dalykų pamokos yra grupinės. Chorinio dainavimo ir ansamblinio muzikavimo pamokos yra grupinės.

Ugdymo plane numatomos koncertmeisterio valandos: muzikos instrumentui skiriama 0,5 - 1 savaitinė valanda; chorinio dainavimo grupei - 1-1,5 savaitinės valandos; jungtinėms chorų ir ansamblių repeticijoms - 1-2 savaitinės valandos.

Ankstyvojo muzikinio ugdymo programa

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2
Integruotas muzikos instrumento, rašto ir kultūros pažinimas	0 - 4	0 - 4
Minimalus pamokų skaičius	2	2
Maksimalus pamokų skaičius	4	4

Integruoto muzikos instrumento, rašto ir kultūros pažinimo dalyko rekomenduojamos grupinės pamokos.

Muzikos mėgėjų ugdymo programa

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2	3	4
Muzikos instrumentas	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Muzikos rašto ir kultūros pažinimas	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Meninė praktika (choras, orkestras)	0 - 4	0 - 4	0 - 4	0 - 4
Laisvai pasirenkami dalykai	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Minimalus pamokų skaičius	3	3	3	3
Maksimalus pamokų skaičius	5	5	5	5

Moksleiviai ir suaugusieji gali rinktis šiuos programos variantus:

- tik muzikos instrumentas,
- muzikos instrumentas ir muzikos rašto ir kultūros pažinimas,
- muzikos instrumentas, muzikos rašto ir kultūros pažinimas ir meninė praktika (choras, orkestras),
- meninė praktika (choras, orkestras).

Chorinės mokyklos programa

Programa skiriama specializuotoms chorinėms mokyklos (Ažuoliuko, Liepaičių, Varpelio ir kt.)

Pradinio chorinio dainavimo programa

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2	3
Choras	0 - 3	0 - 3	0 - 3
Muzikos rašto ir kultūros pažinimas	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Muzikos instrumentas	0 - 1	0 - 2	0 - 2
Antrasis instrumentas	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Laisvai pasirenkami dalykai	0 - 1	0 - 2	0 - 2
Meninė praktika (choras, ansamblis)	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Minimalus pamokų skaičius	3	5	5
Maksimalus pamokų skaičius	5	8	9

Pagrindinio chorinio dainavimo programa

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2	3	4
Choras	0 - 3	0 - 3	0 - 3	0 - 3
Muzikos instrumentas	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Solfedis	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Muzikos istorija	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Antrasis instrumentas	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 1
Laisvai pasirenkami dalykai	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Meninė praktika (choras, ansamblis)	0 - 2	0 - 2	0 - 2	0 - 2
Minimalus pamokų skaičius	5	5	5	5
Maksimalus pamokų skaičius	9	9	9	9

Kryptingas muzikinis ugdymas meno kolektyvuose (įvairios sudėties ansambliai, chorai, orkestrai)

Pasirenkamieji dalykai / Ugdymo trukmė metais	1	2
Atskirų choro arba orkestro grupių (instrumentų) repeticijos	0 - 2	0 - 2
Jungtinės orkestro arba choro repeticijos	0 - 3	0 - 3
Minimalus pamokų skaičius	2	2
Maksimalus pamokų skaičius	4	4

Programos variantas – moksleiviai gali dalyvauti tiek orkestro, tiek choro programose.

Jau baigusiems mokyklą ir pageidaujantiems toliau plėtoti įgytus muzikinės raiškos gebėjimus moksleiviams siūlomas kitas programos variantas – dalyvavimas jungtinėse orkestro arba choro repeticijose.

Trumpalaikėsi ir ilgalaikės kryptingo meninio ugdymo programos

Projekto pavadinimas	Užsiėmimo forma	Savaitinių val. skaičius	Programos apimtis val. per metus
Ansamblis	grupinis	1 - 2	20 - 50
Koncertinė programa	grupinis	2	10 - 20
Pasirengimas konkursui	individualus	1	10 – 30
Akompanavimas	individualus	1	10 - 20
Kompozicija	individualus	1	20
Aranžuotė	individualus	1	20
Dirigavimas	individualus	1	20
Skaitymas iš lapo	individualus	1	20
Choreografija	grupinis	1	20
Trečiasis muzikos instrumentas	individualus	1	20
Integruotas meninis ar kūrybinis projektas	grupinis	1 - 2	10 - 20
Iliustravimas	individualus	1	20
Balso lavinimas	individualus	1	20
Sceninė raiška	grupinis	1	20

Kryptingo meninio ugdymo programų valandos skiriamos gabiausiems moksleiviams atsižvelgiant į jų pageidavimus, savivaldybės bendruomenės poreikius ir meninio ugdymo tradicijas.

PROGRAMŲ RENGIMO NUORODOS

Programa turi numatyti tokias sąlygas, kurios tenkintų moksleivių meninių gabumų atskleidimo ir lavinimo poreikius, būtų orientuota į veiklą (projektus, koncertus ir kt.), gebėjimų plėtojimą, vertybinių nuostatų brandinimą, kryptingą ir visapusišką asmenybės ugdymą. Ugdymo procese siūloma naudoti ir informacines technologijas, integruojančias sritis tarp muzikos ir kitų menų, siekti dermės tarp visų meninio ugdymo komponentų. Itin svarbu, kad muzikos teorijos, istorijos ir estetinių žinių perteikimas būtų natūraliai jungiamas su kūrybine raiška ir meninių gebėjimų lavinimu.

Programą sudaro šios dalys:

Bendroji dalis (nusakomi konkretūs mokyklos tikslai ir uždaviniai, jų specifika, programos saitai su regiono ir vietos bendruomenės poreikiais).

Programos paskirtis, tikslai ir uždaviniai (moksleivių, kuriems skiriama ši programa, apibūdinimas, tikslų ir uždavinių detalizavimas).

Programos trukmė, struktūra ir sąsajos su kitomis mokykloje vykdomomis programomis bei projektais (trumpas apibūdinimas).

Ugdymo turinio ir metodikos aprašymas.

Programoje dalyvaujančių moksleivių pasiekimų vertinimas (nurodomos atsiskaitymo formos, terminai).

Kitos nuorodos (nurodomi programos rengėjai, jų kvalifikacija, naudota literatūra).